

# ZAPISKI.

## JEZIKOVNE OCENE.

Isidora Sekulić: **Dakon Bogorodičine Crkve.** Novela. Knjižara Z. i V. Vasića. Zagreb, 1919.

Isidora Sekulić se je rodila 1877. Proučevala je prirodoslovje na tujih vseučiliščih, sedaj je gimnazijska učiteljica v Beogradu. Njena glavna dela so: Saputnici (1913), Pisma iz Norveške (1914), Iz prošlosti (1919). Solska Srpska čitanka piše o njej, da »je jedna od književno najobrazovanijih Srpkinja i spisateljica od dara. U svojim pripovetkama i beleškama iz života, pisanim na retko izraden i uglađen način u našoj književnosti, ona je umela da prouči duboko žensku dušu (IV. del, Beograd, 1920, 259).

Pisateljica slika samo izobražene kroge, odvetnika Nedića in njegovo hčer Ano, dijakona Irineja in zdravnika Paškovića. Povest nam nudi pogled v jezik izobraženih krogov. Znatna sestavina tujih posebnosti je latinščina. Da nekoliko spoznamo jezik, hočemo izpisati iz prvih strani, kjer se opisujejo nastopajoče osebe, glavne tujke. Prvi nastopi Pašković. »Čudan je svetac taj Pašković. Sila od tela, sila od inteligencije, a opet je van života. Neki čisto kontemplativni i analizujući, skoro neaktivni sastojak života« (2). In kakšna je Ana? »Ana Nedićeva je name veoma interesovala svoje sugradane... Stara dvadeset i tri godine, odlična partija u svakom pogledu (4). Ana, baš kao i sve druge devojke, koketuje. Nešto rafinovanije i nešto duže od ostalih, jer joj se tako može; neka osobita čednost u glasu, autoritet u hodu i u pokretima upadali su u oči (fielen in die Augen) i iznenadivali su. A jak muzički talent i velika muzička obrazovanost su zanosili i osvajali. Ana je neobično lepo svirala i u klaviru i u violinu. Sviranje njeno u klavir bilo je virtuosno, fino i inteligentno« (5). Zasnubiti jo utegne kak pevec. Svaka druga kombinacija bi bila profana. Jer gospodica Nedićeva je svirala samo ekskvizitnu višu muziku, a od vokalne muzike najviše volela crkvenu... Počela je svojom jakom muzičkom inteligencijom da vrši silan upliv ne samo na krug svojih prijatelja, nego na školu i crkvu, i na celu varoš. U društvu sa dirigentima horova i sa mladim sveštenicima reformisani su (neslovanski trpnik!) gimnazijski koncerti, a naročito pojanje u lepoj Bogorodičinoj Crkvi. Služba božja u tom hramu značila je (francosko-nemški!) od tada koliko i jedan raskošni koncert crkvene muzike i počela se razvijati potreba kulta tih svečanosti. Obraćana je (trpnik!) pažnja sklopu i značaju bogoslužnja, i postepeno se dolazilo (francoski!) do poznavanja umetničke čari tih simboličnih predstava iz života i stradanja Hristova... Veliki praznici očekivani su sa (7) uzbuđenjem... Birajući i slažući kompozicije za to bogoslužnje, Ana je živela u ekstazi. Dizala se do zvezda, do direktnog saobraćaja sa duhom pesnika te drame... Anino ime je hvaljeno i slavljeno (8).

Če spremljamo naše junake dalje, bomo videli, da znajo samo imitovati (58), disciplinovati (97), kombinovati (131), imponovati (98), ignorovati (132) itd. Polno je posebej francoskih in nemških tujk. Napravio je grimasu (154), pevci daju koncert (98), rezonovala je (242), bila je deranžirana (242), zlatna brasleta (114), vulgarisanje (61), u mokrom galopu je stigla jesen (167), konture lica došle su meke (131; enako 90, 167, 228 itd.); detalj po detalj, brzo i živo, redali se momenti tragične monaške ljubavi (179); kao da je tu stvar takt po takt proučavala (24); evanđelje se čitalo sa tri mesta, stav po stav teksta (60) itd.

Nemške tujke: nije lako biti riter od Svetoga Duha (252); predstoji i meni borba (steht mir vor, 79; enako 158); ona ga je ismejala (lachte ihn aus, 231). Nad niskim vratima nalazila se slika jedna, svetac jedan, nežna jedna pojava, izmalana kao san (93); ide u jednu flašicu (86); dunuo je svež vetar, predskazajući (voraussagen) promenu vremena (57), šarlah (192) itd.

Pod tujkami trpi tudi slog, ker zavajajo v netočnost, gostobesednost in pretiravanje. Če pisatelj ne misli na prvotni pomen tujke, je ne more pravilno rabiti. Kako more reči: ja sam veći i banalniji krivac (248)? Banalen pomeni navaden, prazen. Sva se sreća stegla pred tragedijom starosti (131); starost ni tragedija, morda tragika. Razgovor je tekao još neko vreme, ali se tema udaljavala od Paškovića, u koliko se više i više izolovala na gospodici Nedićevoj (4). Če se je razgovor oddaljeval od Paškovića, se je mogel bližati (ali podobno) Nedićevi; izolovati (ital. beseda, izvedena od isola, otok) pomeni osamiti, ločiti. Dalje. Ana je imela tako bujne lase, da ji klobuk ni bil već prav. »Ana se grohotom smejala toj komičnoj proceduri« (58). Procedura pomeni prvotno: pravda, pravosodno postopanje, metaforično: postopanje. Primera je čisto napačna.

Mnogokrat se s tujkami nič ne pove, n. pr.: a posolutno nije razumeo šta hoće (154). Jedan nemir... je imperativno hteo, preteći zapovedao, osvetljive misli kovao (236); da z besedo imperativno pisateljica res ni hotela nič povedati, se vidi iz tega, da pove isto še z domačo besedo zapovedao.

Pretirano je n. pr. Vas crkva toliko apsorbuje, da su vas ljudi izgubili (152); čemu reči poživiva, požira (= absorbuje); stavčna zveza kaže, da bi se reklo odteguje. V mirnem razgovoru govori o entuziastičkom osmejku (107). Pač samo zato, ker ne misli na pravi pomen tujke.

Dr. A. Breznik.

## SLOVSTVO.

Tone Seliškar: **Trbovlje.** Založila Slovenska socialna matica v Ljubljani. Tisk tiskarne Merkur. 1923. — Sele na 39. strani mi je prvič obstalo oko in sem se ustavil skoraj za pol ure. V čem je skrivnost te lepe prve kitice Pogreba?

Z visokega hriba sem te s pogledi na tvoji krsti spremljal pod ozke, zasnežene topole v večni mir tvojega telesa.